

Szkoła gimnazjalna

JĘZYK POLSKI

Scenariusz z wykorzystaniem nowych mediów, „burzy mózgów”,
drzewka decyzyjnego i serwisu społecznościowego YouTube (45 min)

Dorastanie w Polsce czasów PRL – u. Interpretacja filmu Krzysztofa Zanussiego *Cwał* (1996).

Opracował: Tomasz Ptaszek

CC BY-NC-ND

Uznanie autorstwa - Użycie niekomercyjne - Bez utworów zależnych 3.0 Polska

Licencja ta zezwala na rozpowszechnianie, przedstawianie i wykonywanie utworu jedynie w celach niekomercyjnych
oraz pod warunkiem zachowania go w oryginalnej postaci (nie tworzenia utworów zależnych).

creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/pl

Cele lekcji:

Uczeń:

- doskonali umiejętność analizy i interpretacji filmu;
- uświadamia sobie, że polityka i historia w istotny sposób wpływały na wybory i postawy ludzi;
- doskonali umiejętność dyskusji na temat wartości, takich jak: prawda, odwaga cywilna, odpowiedzialność, zaradność;
- nabywa umiejętności potrzebne do życia w społeczeństwie informacyjnym.

Metody:

- praca z tekstami kultury;
- praca indywidualna;
- metoda pogładowa;
- „burza mózgów”;
- „drzewko decyzyjne”.

Środki dydaktyczne:

- karty pracy;
- dostęp do Internetu;
- rzutnik multimedialny/ tablica interaktywna.

Przed lekcją:

Nauczyciel prezentuje uczniom stronę <http://www.youtube.com/studiofilmowetor>, na której każdy, legalnie i bezpłatnie może obejrzeć wybrany film wyprodukowany w studiu filmowym Tor oraz prosi o obejrzenie w domu filmu „Cwał” w reżyserii Krzysztofa Zanussiiego:

<http://www.youtube.com/watch?v=iahtqJdGwTw>

Nauczyciel prosi uczniów o przygotowanie definicji: *totalitarym, komunizm*.

Powiązanie z podstawą programową z języka polskiego:

II. Analiza i interpretacja tekstów kultury. Uczeń zna teksty literackie i inne teksty kultury wskazane przez nauczyciela.

Uczeń:

- 1.1.opisuje odczucia, które budzi w nim dzieło;
- 1.2.rozpoznaje problematykę utworu;
- 3.1.przedstawia propozycję odczytania konkretnego tekstu kultury i uzasadnia ją;;

4.1. ze zrozumieniem posługuje się pojęciami dotyczącymi wartości pozytywnych i ich przeciwieństw oraz określa postawy z nimi związane, a także rozpoznaje ich obecność w życiu oraz w literaturze i innych sztukach;

4.2. omawia na podstawie poznanych dzieł literackich i innych tekstów kultury podstawowe, ponadczasowe zagadnienia egzystencjalne, np. miłość, przyjaźń, śmierć, cierpienie, lęk, nadzieja, wiara religijna, samotność, inność, poczucie wspólnoty, solidarność, sprawiedliwość; dostrzega i poddaje refleksji uniwersalne wartości humanistyczne;

4.3. dostrzega zróżnicowanie postaw społecznych, obyczajowych, narodowych, religijnych, etycznych, kulturowych i w ich kontekście kształtuje własną tożsamość.

Przebieg lekcji:

- **FAZA WSTĘPNA**

Dwóch wybranych uczniów przedstawia pracę domową. Nauczyciel, wykorzystując Internetową Bazę Filmu Polskiego: <http://www.film Polski.pl/fp/index.php/111468>, prezentuje biografię i filmografię Krzysztofa Zanussiego.

- **FAZA REALIZACYJNA**

Burza mózgów: nauczyciel pyta uczniów o refleksje na temat obejrzanego filmu. Zadaje pytanie: *co jest tematyką filmu Zanussiego?* („burza mózgów”). Przewidywane odpowiedzi: dzieciństwo, ekscentryczne zachowania, polityka, pasja, zaradność, szkoła, fantazja, rodzina, konie, rozterki młodego bohatera, świat dorosłych, humor.

Drzewko decyzyjne: nauczyciel dzieli uczniów na grupy i rozdaje arkusze z wyrysowanym drzewkiem. Określa problem, nad którym będą się zastanawiać uczniowie. Następnie grupy prezentują efekty swojej pracy.

Określenie problemu:

Jak powinien się zachować Hubert wobec oskarżeń kolegi i groźby wyrzucenia ze szkoły?

Przykładowy schemat drzewka decyzyjnego:

Źródło:

http://www.ceo.org.pl/sites/default/files/KOSS/davBinary/Materialy%20pomocnicze/drzewo_decyzyjne.pdf

- **FAZA PODSUMOWUJĄCA**

Praca indywidualna: nauczyciel rozdaje **karty pracy**. Po 5 minutach uczniowie prezentują efekty swoich działań.

Nauczyciel prosi uczniów, żeby posłkując się wypowiedziami koleżanek i kolegów, stworzyli notatkę na temat dorastania w czasach PRL - . Nauczyciel wybiera 2 - 3 uczniów i prosi o przeczytanie notatki, w tym czasie klasa uzupełnia/ poprawia swoje zadanie.

Prace uczniów powinny pójść w następującym kierunku interpretacyjnym:

Życie w państwie niedemokratycznym (totalitarnym) wymagało od ludzi dokonywania trudnych wyborów, przyjmowania postaw konformistycznych. Wywoływało strach, egoizm, zmuszało do obłudy i podejmowania dramatycznych decyzji. Rozdzielało rodziny. Dzieci były zmuszane do uczestnictwa w niezrozumiałym dla nich świecie „dorosłej” polityki, to w efekcie wywoływało rozterki, niepokoje, rodziło trudne pytania. Bardzo ważna była bliskość rodziny, przyjaciół, którym można zaufać. Szkoła kształtowała postawy oportunistyczne, fałszu i podporządkowania się pozornym wartościom. Czasy PRL-u nie pozwalały na kształtowanie właściwych postaw, realizację zainteresowań, pasji albo zmuszały do kompromisów aby te pasje można było rozwijać.

Zadanie domowe:

Napisz recenzję filmu *Cwał*.

Karta pracy

1. Zapisz w postaci punktów, jakie realia życia w państwie totalitarnym przedstawia film Zanussiego?

Oczekiwane odpowiedzi: brak demokracji, przesłuchania, rewizje aresztowania, trudności w kontaktach z krewnymi za granicą, donosy, niemożność wyjazdu z kraju, indoktrynacja w szkole, konieczność ukrywania uczestnictwa w życiu religijnym, bieda, brak perspektyw, trudna sytuacja inteligencji, rozdzielanie rodzin, narzucanie światopoglądu, dyktatura jednej partii, wszechwładza funkcjonariuszy partyjnych, ograniczanie wolności wypowiedzi, trudności w rozwijaniu zainteresowań, niszczenie właściwych relacji międzyludzkich, strach.

2. Zapisz w postaci punktów, jaki wpływ na postawy ludzi miało funkcjonowanie w państwie komunistycznym.

Oczekiwane odpowiedzi: życie w fałszu, obłuda, egoizm, rozterki moralne, wypieranie się wiary, cynizm, donosicielstwo, wrogość, agresja, bezwzględność, pogarda, omijanie prawa, wciąganie dzieci w świat dorosłych, zaburzenie procesu dojrzewania, rozpad więzi rodzinnych, cwaniactwo, brak autorytetów.

Proponowana bibliografia:

1. Bryll Ernest, *Koński dylemat*, „Film” 1996 nr 4, s. 86.
2. Płażewski Jerzy, *Przetrwać cwałem*, „Kino” 1996 nr 4, s. 18.
3. Sobolewski Tadeusz, *Urok szatana. „Cwał” Krzysztofa Zanussiego to komedia o grzesznym uroku kłamstwa*, „Gazeta Wyborcza” 1996 nr 103, s. 9.
4. Zanussi Krzysztof, *Koń wie o człowieku wszystko*, „Kino” 1995 nr 11, s. 4 – 5.

Fotografia ilustrująca:

http://foto.karta.org.pl/fotokarta/ok_0895_0020_013.jpg.php